



fADA en het corona jaar 2020

Het jaar 2020 begon zo rustig. Er was een virus in China dat waarschijnlijk niet in staat zou zijn het leven in Europa en Afrika op zijn kop te zetten. Maar dat werd anders.

Omdat 2020 een bijzonder jaar was, laten we u in deze nieuwsbrief zien wat fADA in Rwanda voor elkaar kreeg ondanks de corona maatregelen. Zowel in de fADA kliniek als op het platteland werd 'tussen de bedrijven door' gewerkt. En hoe!

De opleiding in de fADA kliniek voor corona voet aan de grond zette. Tandarts Cees Vis en tandtechnicus Frits Swaak gaven in februari 2020 les in de fADA kliniek over het aanmeten van gebitsprothesen en het vervaardigen van prothesen in het laboratorium. Zij brachten materialen, apparatuur en niet in het minst veel kennis en ervaring mee.

Om nieuws te verspreiden in Rwanda hoeft u niet zoveel inspanning te leveren. De mond op mond reclame werkt er perfect! Voor de komst van Cees en Frits stonden al meerdere patiënten in de wachtrij om onder hun begeleiding een goed zittende prothese te laten maken. Ze hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het verbeteren van de kwaliteit van de behandelingen in de kliniek, waarvoor onze dank voor hun onbaatzuchtige inzet.



Tandarts Cees Vis en dental therapist Vincent Haragitimana plaatsen een prothese.



Frits Swaak geeft onderwijs over het maken van een prothese.

Hoe verging het de kliniek in Kigali tijdens de Rwandese lockdown?

In juli bracht de WHO wereldwijd een bericht uit, waarin de patiënten van alle landen werd aangeraden om een bezoek aan de tandarts te vermijden vanwege het risico op besmetting met Covid-19.

Voor ontwikkelingslanden was deze boodschap op zich correct. Daar waar de omstandigheden slecht zijn en waar de elementaire hygiëne niet gewaarborgd kan worden, kun je beter niet naar de tandarts gaan. Maar wat moet je doen als je pijn hebt en een abces van een tand of kies in het kaakbot? De pijn wordt ondraaglijk, laat zich met pijnstillers en andere medicijnen niet meer stoppen en uiteindelijk kan het uitlopen op een bloedvergiftiging. En daar ga je misschien aan dood want alle beschikbare antibiotica zijn al uitgeprobeerd.

Tandheelkunde was niet verantwoord uitvoerbaar zo lang niet bekend was hoe en langs welke wegen besmettingen met het Corona-virus verliepen. Veiligheidshalve werd de kliniek in de hoofdstad Kigali gesloten. Ook in Nederland liepen tandartsen in een plastic ruimtetek rond om uitsluitend spoedpatiënten te behandelen en de reguliere tandheelkundige zorg was hier een tijdje stil gezet.

De dental therapists in de A.D.A. kliniek staken de koppen bij elkaar en besloten een video te maken waarin patiënten werd uitgelegd hoe belangrijk het was om juist nu met pijnklachten toch naar de kliniek te komen. Daarin werden de patiënten uitgebreid geïnformeerd over de extra hygiënemaatregelen die in de kliniek werden doorgevoerd. De fADA kliniek in de hoofdstad is goed uitgerust: er is elektriciteit en een eigen generator voor het geval er zich storingen voordoen. Op het terrein staat verder een water reservoir en er is een water zuiveringsinstallatie. De hygiëne maatregelen zijn op Europees niveau. Als deze maatregelen consequent toegepast worden, is het risico op overdracht van hepatitis en HIV te verwaarlozen. Maar hoe zou dat uitwerken met het corona virus?

fADA in Nederland hield het hart vast.

fADA in actie

In Rwanda waren alle extra beschermingsmiddelen aanvankelijk niet beschikbaar. fADA koos in Nederland gezichtsschermen voor het tandheelkundig personeel. De grote doos facescreens werd met spoed verzonden. Inmiddels werd in Kigali de lockdown aangescherpt en ging het postkantoor dicht. De doos kwam aan, maar aflevering kon niet plaats vinden. Conform de ambtelijke regels, werd de doos na 3 weken als onbestelbaar terug gestuurd naar de afzender in Nederland. Waar de nood het hoogst was, was de redding nog niet nabij. Zodra de lockdown in Rwanda werd versoepeld, ging de doos met gezichtsmaskers opnieuw naar Rwanda en kwam gelukkig aan in de kliniek.

Inmiddels was in Europa al bekend hoe tandartsen zichzelf en hun patiënten konden beschermen tegen besmetting met het Corona virus. Deze informatie werd door fADA naar Kigali verstuurd en zo kon samen met de gezichtsmaskers het werk in de fADA kliniek weer van start.



Handenwasinstallatie buiten voor de arriverende patiënten van de fADA kliniek in Kigali



De kloof tussen stad en platteland, een duivels dilemma

Het reizen van de hoofdstad Kigali naar de districten werd door de overheid verboden. Op die wijze kon het Corona virus de districten moeilijk bereiken. Maar ook het werk van fADA werd steeds ingewikkelder.

De situatie in het afgelegen en arme Gicumbi district is heel anders dan in de hoofdstad van Rwanda. Sinds 2014, heeft fADA in dit district 6 tandheelkunde klinieken opgezet. In het districtsziekenhuis te Byumba, en in 5 gezondheidscentra in de periferie. Deze klinieken worden uitsluitend bezocht door mensen met pijnklachten. Dus er zijn alleen maar spoedgevallen. In de 6 fADA klinieken in het district is de verlening van tandheelkundige eerste hulp gewoon door gegaan, ondanks het ontbreken van de benodigde beschermingsmaatregelen. In Health Center Manyagiro komen elke dag zo veel mensen met kiespijn, dat er volgnummers worden uitgereikt. Dat bracht ongerustheid en stress met zich mee voor de tandartsen.



Patiënten wachten na de verdoving op de verlossende behandeling.



Als de apparatuur zo intensief gebruikt moet worden, treden gebreken op. Afrikaanse reparatie van de sluiting van de autoclaaf.

De Health Centers in het Gicumbi district beschikken niet over leidingwater en elektriciteit. Dat maakt het handhaven van de hygiëne al tot een moeilijke opgave. Met steun van de staf van de fADA kliniek zijn in de Health Centers de hygiëne protocollen aangepast, om het risico op besmetting van de tandartsen en hun patiënten zo veel mogelijk te reduceren. Vanuit Nederland en langs de digitale weg heeft Tom van der Colk de Rwandese staf regelmatig van de meest actuele informatie voorzien hoe ze, met de beschikbare middelen, de hygiëne op een zo hoog mogelijk peil konden brengen. Mondhygiëne is belangrijk, niet alleen om de tanden in goede staat te houden, maar ook om te voorkomen dat het Covid-19 virus via de slijmvlies van de mond het lichaam binnen dringt. In de weken dat het district weer bereikbaar was bezochten de medewerkers van de kliniek in Kigali de Health Centers in het district om hen met raad en daad bij te staan. Dat er niet doorgewerkt zou worden was niet eens de vraag. Als je bijna niets hebt, heb je ook niet veel te verliezen. Dankzij de strikte maatregelen van de Rwandese regering kon Covid-19 zich vanuit de hoofdstad nauwelijks naar de omliggende districten verspreiden. Gelukkig zijn de hygiënemaatregelen in het district voldoende gebleken: geen van de tandartsen in het district is tot nu toe besmet geraakt.



Voorkomen is beter dan genezen.

We schreven in vorige nieuwsbrieven verschillende keren over het Dental Prevention Program (DPP) op de lagere school van Byumba, de hoofdstad van het district Gicumbi. waar het programma in 2015 is gestart.

Een programma voor de leraren en de kinderen waarin tanden poetsen en handen wassen volop aandacht krijgen. Toen bleek dat het DPP goed liep, is het programma uitgebreid naar andere lagere scholen. Inmiddels leren meer dan 2000 leerlingen dagelijks hun handen te wassen en hun tanden te poetsen. Een gewoonte, die zij thuis niet leren. Via hun kinderen, leren de ouders ook over noodzakelijke hygiëne.

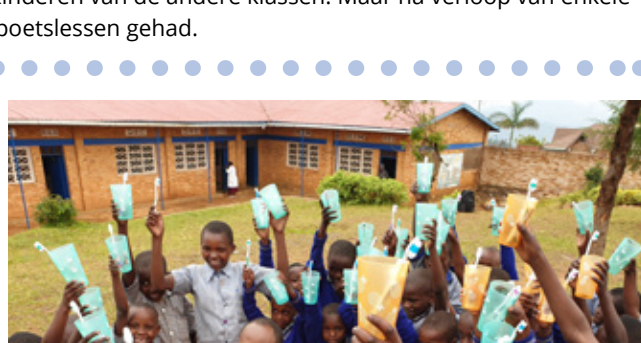
Ook tijdens coronatijd heeft de staf van de fADA kliniek al het mogelijke gedaan om de poetslessen door te laten gaan en de eerste hulpverlening in het district te verzekeren. Sommige weken was het Gicumbi district bereikbaar, andere weken was er weer een lockdown. De staf werkte onverstoorbaar 'tussen de regels door'. We zijn dan ook trots dat het in verschillende scholen toch is gelukt!

Het Dental Prevention Program (DPP) is niet eenvoudig te implementeren. De lagere scholen beschikken niet over stromend water en wasbakken. Water moet dus aangevoerd worden in jerrycans, die bij een waterpunt gevuld moeten worden. In de klas staat een kast waarin de bekers en tandenborstels van de kinderen zijn opgeborgen. De kinderen mogen hun tandenborstel en tandpasta niet mee naar huis nemen, omdat ze daar gebruikt zullen worden door het hele gezin. Omdat er geen wasbakken zijn, vindt de poetsles buiten op het grasveld plaats.

Tanden poetsen is geen gewoonte in Rwanda. Daarom moeten de principes van mondhygiëne ook geleerd worden aan de leraren van de school. Het zijn de leerlingen van het 2e en 3e leerjaar die in het DPP programma komen, dat vinden zij een hele eer. Uiteraard roept dat wel wat jaloezie op bij de kinderen van de andere klassen. Maar na verloop van enkele jaren hebben alle kinderen van de school gedurende 2 jaar poetslessen gehad.

Helaas!

In december werd 1 tandarts van de fADA kliniek in de hoofdstad ziek: Covid-19. Alphonse en zijn vrouw waren waarschijnlijk besmet door hun schoolgaande kinderen: ze waren alle 4 positief. In het militaire ziekenhuis van de hoofdstad vocht hij voor zijn leven. De hele staf van de fADA kliniek werd getest: iedereen negatief. Dus blijkbaar waren de hygiënemaatregelen effectief. Na een maand kon hij het ziekenhuis verlaten: een hele opluchting voor iedereen. Want Alphonse is een man met een gouden hart en een goede tandarts. Ondertussen is hij weer enthousiast aan de slag met de lessen tanden poetsen en hygiëne op de lagere scholen.



Alphonse weer aan de slag.

Hoe kom ik weer thuis ?

Vanaf februari 2020 was tandarts van der Colk als vanouds als opleider aanwezig in de fADA kliniek. De kliniek wordt steeds meer een kenniscentrum van waaruit de tandheelkundige gezondheidszorg in Rwanda zich verder kan ontwikkelen. Kennis over diagnostiek, ingewikkelde chirurgische behandelingen, restauratieve behandelingen, maar vooral ook over preventie worden hier onderwezen zodat de Rwandese tandartsen hun kennis over het land kunnen verspreiden.

Tom zijn agenda liep vol met vragen voor trainingen en hoorcolleges. Maar dat liep deze keer allemaal anders. Half maart kreeg Tom het bericht dat er in Nederland een lockdown van start ging, terwijl de opleiding en trainingen in de fADA kliniek tot eind maart waren gepland.

Onverwacht annuleerde KLM zijn terugvlucht naar Amsterdam, deze vluchten werden voorlopig stil gelegd. Of er nog een terugvlucht mogelijk was werd een hele uitdaging. Het was spannend. Tom kon met het laatste vliegtuig dat Rwanda verliet naar Nairobi in Kenia reizen. Na een lange bange nacht wachtten op het vliegtuig van Nairobi kon hij uiteindelijk verder naar Amsterdam. Twee uur na zijn vertrek, om middernacht, ging Rwanda in totale lockdown.

De dental therapists in de kliniek in Kigali werken in deze moeilijke omstandigheden onverstoorbaar en stug door.

Steun fADA

We hopen ook in 2021 op steun van jullie, de donateurs, te kunnen rekenen. Voor de mensen op het platteland is het van groot belang dat er een tandheelkundige voorziening beschikbaar is. Ze kunnen er van hun kiespijn af komen en krijgen bovendien goede voorlichting over hoe ze hun mond het beste kunnen verzorgen.

Stichting fADA
Suezkade 134, 2517CC Den Haag
info@fada.nl | www.fada.nl

IBAN: NL07 INGB 0003394215
Bic: INGB NL2A



Steun fADA

We hopen ook in 2021 op steun van jullie, de donateurs, te kunnen rekenen. Voor de mensen op het platteland is het van groot belang dat er een tandheelkundige voorziening beschikbaar is. Ze kunnen er van hun kiespijn af komen en krijgen bovendien goede voorlichting over hoe ze hun mond het beste kunnen verzorgen.

Stichting fADA
Suezkade 134, 2517CC Den Haag
info@fada.nl | www.fada.nl

IBAN: NL07 INGB 0003394215
Bic: INGB NL2A